

Pintér Lajos

A madarat rajzoló kéz

(Bodri Ferenc Bánk bán-illusztrációi elé)

1.

2006 novemberében, Katona József születésnapján, Katona szülőházában Bodri Ferenc kiállításának megnyitására készülünk.

Feri, mint mindig, most is késik, a rendezők idegesen tekingetnek. Ha meg is érkezik, beáll majd egy legbelsőbb sarokba, és félig titkon onnan figyel.

Ameddig a kiállító művészre várunk, elolvasom önéletírását, kis bemutatkozó szövegét, amelyet a terem falára írt ki. Ideidézem.

„64. évemben járok. 1943. február 28-án születtem Kecskeméten. (Szüleim is idevalósiak). Általános iskolámat Kecskeméten végeztem, 1957-ig. Még abban az évben felvettek a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumba.

Ahol 1961-ben érettségiztem. 1961–65-ig a budapesti Pannónia Rajzfilmstúdióban fázisrajzoló lettem. 1965-ben bekerültem a Képzőművészeti Főiskolára, ahol 1971-ben végeztem. Azóta itthon élek és dolgozom. 1972 óta szabadúszó vagyok. 1994-ben meghalt az édesanyám, 90 éves korában.

Egyedül maradtam. Hogy mit hoz a jövő, tudom, mint a jós. Tisztelettel: Bodri Ferenc.”

Nem tudok ehhez az önéletrajzhoz sokat hozzátenni. Talán annyit, s ez kulcskérdés grafikusunk életében, hogy Édesapja (nagy É-vel írom, hiszen ő is nagy É-vel írta Édesanyja nevét), odamaradt a második világháborúban. Árva lett. Egy ember, egy művész, aki viseli árvasága bélyegét. Lelki rokona Utassy Józsefnek, aki írja magáról: csillagok árvája. Bodri Ferenc is az, a Nap és a Hold árvája.

Még egy mozzanat szót érdemel.

Bodri Ferenc hűsége József Attilához. Ha egy mondattal kellene jellemezni, akkor József Attila-illusztrációit emelném ki. József Attila kíséri egész pályáján. Talán munkái közül ezek a legérettebbek, legszebbek.

És Bodri Ferenc József Attila-versmondó is. Találkozásainkkor, társaságban őneki nincs sok szava, ha szól, akkor József Attilát idéz. Úgy tűnik nekem, tudja egész költői életművét fejből.

Hú is költőjéhez, egész grafikai életművét végigkísérik ezek az illusztrációk.

Néha tesz csak kitérőt. Volt egy nagyon szép Nagy László-illusztrációs sorozata. Nem tudom, ezek darabjai kézen-közön hova kerültek.

És most egy másik „kitérő”. A Bánk bán-sorozat. Ezek sorsát, jó sorsát tudom, ezek megmaradnak és együtt maradnak, mert a kiállítóhely, a Katona József-szülőház megvásárolta és megőrzi őket.

Bodri Ferenc érdekes, vagabund figurája a város művészeti életének. Ha Párizsban élne, kávéházakban egy-egy kávéért, ebédért adná képeit. Összesúgnának imbolygó alakja mögött, a művészvilág, de egyáltalán a világ centrumába kerülhetne.

Itteni világunknak kicsit perifériáján él. De nem odaszorult, ő oda helyezte magát. Ott szeret, a maga visszahúzó csöndességében.

2.

József Attila-illusztrációihoz képest, és Nagy László-illusztrációihoz képest kicsit átalakult e sorozatra Bodri Ferenc világa. Mások, megújultak a motívumai, más, összetörtebb, zaklatottabb a vonalvezetése.

József Attila-rajzain mindig biztos a vonal, szép, harmonikus. E harmóniát most rajzolóknak megbontja. Reszket a keze a vonallal. Drámát illusztrál, és eszközei, rajzoló eszközei is idomulnak ehhez.

Lányarc, férfiarc, gyerekar, kezek. Biztosan vezetett vonal. Ezek grafikai világának állandó elemei.

Itt pedig: gazdagon a Bán bán-dráma arcai, kemény, drámai arcok, ökölbe ránduló kezek, és tört, reszketeg vonalak.

A József Attila-illusztrációk fontos eszköze a képbe beleírás: gyémánt betűivel visszaköti a képre. Itt a dráma szövegének idézése általában elmarad. A képbe beleírva: csak egy-egy jelzés. Inkább csak a drámai jelenet címe. „Képcím.” De e szépen kiírt képcímek itt is szerves részei a képnek.

Az eddig biztosan vezetett vonal nemcsak megtörik ezeken a rajzokon, nemcsak szakadt, reszkető, drámai. Több tusrajza vonalába bele is „maszatoz” a grafikus. Művészi elemmé válik nála az elrontott vonal, a foltosodó tus, átrajzolás, kihúzás. Drámai feszültséget keltenek ezek az eszközök. A rontás, a hiba elemévé válik a műnek, mint például Tandori Dezső versei esetében.

Van egy másik funkciója is ezeknek a nehéz vonalaknak. Nemcsak drámaibbak, mint a József Attila-versek lírai, szép vonalai, hanem nyersebbek is. Tusfolt. Mintha feketedő vérfolt lenne. Itt-ott a rajzokon a műhöz szervesen illeszkedő vérző vonalak.

Nem akarok motívumairól sokat beszélni. Egy képét veszem magam elé ismét, és nézem meg alaposabban. A Tiborc panasza rajzot. „Sláger”. De Bodri Ferenc nem engedi „slágerré” válni, ellaposodni. Rajta van a képen Tiborc, markáns, erős figura. De nincs rajta a „panasz”. Egy madár repül el a képen. Ez a madár lehet a panasz, a béke, a megbékélés, a reménykedés egyszerűen.

Ilyen szép, ilyen egyszerű Bodri Ferenc asszociációs rendszere.

3.

Állok a kiállítás megnyitóján. Egy másik Bánk bánt illusztráló művészre gondolok, Plugor Sándorra. Ha jól emlékezem, ő is illusztrálta a teljes Bánk-történetet, több évvel ezelőtt, s kecskeméti kiállításán élénk is tárta. Hol van most az a gyönyörű sorozat? Hova került, hova sodródtak lapjai. Remélem, nem vesződtek el az időben.

Érdemes is lenne a két illusztrációs sorozatot is egybevetni. Milyen Plugor világa, milyen Bodrié.

Majd egyszer. Most tegyünk pontot írásunk végére. Tegyünk pontot, de kicsit maszatozzuk el kezünkkel, mint Bodri itt-ott a tust.

Még a kiállításról kell szólnom. Bodri Ferenc végül is megérkezett a megnyitóra, és beállt egy belső sarokba. Onnan hallgatta a megnyitót. Volt kettő is. Utána a kiállítás rendezője csak előszóltotta. Felszólította: szólj, Feri a közönséghez te is.

Nagy nehezen, mackós lépteivel jött elénk. Töprengett, hosszasan hallgatott, s ennyit mondott: Tűrj békességgel!

Bánk bán-idézet. Egyik képének címe is.

